

De molen in de kunst

Een goed bericht in de Driuwplôlle van september: “Ten dienste van de genietters van het mooie weer en het fraaie uitzicht op de molen en over de Ee hebben de molenaars van zaagrestanten een paar bankjes gemaakt, die een plek hebben gevonden op de hoek van de Aldwyk -Eewal”. En nu maar wachten tot daar, net als vroeger, weer eens een kunstschilder zijn ezel neerzet en dat mooie uitzicht op papier of linnen vastlegt.

Zolang de houtzaagmolen bestaat, hebben kunstschilders en tekenaars een plaatsje op de Eewal gezocht. Soms schilderden ze alleen het uitzicht op de Ee met de molen, soms ook een gedeelte van de huizenrij langs de wal. Van deze of gene ontving ik in de afgelopen jaren wel eens een foto van zo'n schilderij of van een ets, of zomaar een mooi plaatje. Tijd dus, om maar eens een aantal uit de oude doos te halen.

Omstreeks 1920 maakte Ids Wiersma een mooie ets van dit plekje in Woudsend. De Jager met daarachter de oude houtloods waar Lykele en Hâns Poepjes hun netten bewaarden. Het oude watermolentje op de polderdijk, de toren van Wyckel aan de horizon en vissersboten voor de wal. Rechts het “masthuis” van Sjoerd Faber en het huis van Wed. Ietje Wiegersma. Rond 1947 was deze ets te koop in de winkel van Willem Feenstra. De prijs was niet gering, Fl. 35,-. Daar moest je in die tijd wel even voor sparen. De tegenwoordige waarde van deze ets is moeilijk te schatten. De prijs zal sterk afhangen van de aantallen die er ooit van gedrukt zijn.

Na 1925, toen de molen zijn wieken al miste, kwam Ids Wiersma nog eens naar Woudsend. Hij heeft toen een schets gemaakt van de gevelwand lang de Eewal, met de onthoofde

Ids Wiersma, ets 1920

molen op de achtergrond. Welke schepen liggen er voor de wal? Waren het, van links naar rechts, de skûtsjes van Gerard Visser, Rintje Fortuin en Eeuwe de Jong? Het zou best kunnen, want de schippers hadden ieder zo'n beetje een vaste ligplaats.

De huizen aan de Eewal staan er nu nog bijna allemaal. Alleen het kleine pand rechts naast de grote pastorie van de RK kerk is verdwenen. Daarvoor in de plaats bouwde Folkert Postma vlak voor de oorlog een nieuw huis.

Ids Wiersma, Eewal te Woudsend, (houtschool tekening)

De oude zeilmakerij van Bakker (rechts) is een paar jaar geleden door „Woudsend Verzekeringen” verbouwd tot kantoorruimte.

Hoe oud het volgende plaatje is weet ik niet. Zolang ik mij kan herinneren heeft het bij ons thuis in de kamer gehangen. Deze gewassen pentekening, hier en daar met wit opgehoogd, is ooit in druk verschenen. Wie de tekenaar “Zwerver” was, weet ik niet. De kwaliteit van de - op karton - gedrukte prent, is na meer dan 75 jaar nog uitstekend.

Zwerver, Molen te Woudsend (gewassen pentekening)

Op de hoek van de Eewal en de kolk waar nu dat mooie bankje staat was het toen, zo te zien, slecht toeven. De tûnsjepream van de voorgangers van Lammer Glashouwer en Hielke Wierda heeft er een ligplaats. Niemand had blijkbaar problemen met de stank daar op die hoek. Op die plaats lag immers ook al een dongbult van de boerderij aan de Aldwyk (toen bewoond door de Fam. Nauta, die later naar Indië vertrok). Er zullen vast en zeker meer afdrucken van deze tekening verkocht zijn. Misschien hangt er nog wel één bij iemand thuis aan de muur.

Wijlen kunstschilder Piet van der Brug uit Hindeloopen, zoon van meester Sjouke van der Brug, had er zeker één in zijn bezit. Op latere leeftijd had Van der Brug in de zomermaanden vaak een expositie van zijn werk, in de schuur achter zijn huis. Daar had hij dan ook een doos vol schetsen staan. Voor de toeristen. Allemaal houtskooltekeningen van Friese dorpsgezichten, prijs fl. 25,- per stuk. “Kijk maar of er iets van

Woudsend bij zit, anders maak ik wel iets voor je”.

Er zat inderdaad niets van ons dorp in de doos. Toen we een paar maanden later de bestelling bij Van der Brug afhaalden, lag er een exacte kopie van het plaatje van “Zwerver” voor ons klaar. We konden toen moeilijk zeggen: we hebben er al zo één. Piet heeft met de kopieën van deze tekening misschien wel meer verdiend dan “Zwerver” ooit.

Toch heeft Piet van der Brug hele mooie schilderijen ge-

maakt, zoals te zien is op de volgende foto.

Nadat de oude loodsen aan de zuidkant van de pôle gesloopt waren kreeg je vanaf de polderdijk een vrij uitzicht op de molen en op de Eewal. Van der Brug was er na de oorlog dan ook als de kippen bij om vanaf deze plaats de molen en de huizen op de wal op het doek vast te leggen. Op de bargepôle is de houtzaagmolen “de Hoop” weer terug. Ook de oude houten brug is, zo te zien, weer in ere hersteld. Met behulp van een oude foto kon Van der

Piet van der Brug, Gezicht op de Eewal.

Brug de stelling, de kap en de wieken van de molen gemakkelijk terug toveren. Dat is het voordeel van het penseel boven het fototoestel, je kunt de tijd van vroeger terug roepen.

Waar de schilders en tekenaars vaak wel moeite mee hadden, was het donkere gat, vol schaduwen, onder de stelling. Het achtkant van de molen staat daar op een zwaar vierkant van dikke balken en de molenschuren zijn daar tegen aan getimmerd. Vergeet je als tekenaar dat detail, dan lijkt het net alsof de molen boven op de schuur staat te zwabberen. De schoren van de stelling houden de zaak

enigszins overeind, maar bij het geringste zuchtje wind valt de boel om. Deze fout mogen we de kunstenaars vergeven. Zij maken alleen een impressie van een mooi landschap.

Erger is het wanneer je tegenwoordig in de molenliteratuur de uitdrukking “molen op schuur” tegenkomt. Dan denk ik wel eens, mensen ga eerst eens binnen in zo’n houtzaagmolen of oliemolen kijken hoe de constructie in elkaar zit, voordat je gaat schrijven over “een molen op een schuur”.

Sieb Nauta, Eindhoven.